

ROZPUŚCIĆ (278) *vb pf*

rof- (215), roz- (63).

o jasne.

inf rozpuścić (31). ◇ *fut 1 sg* rozpuszczę (2). ◇ *2 sg* rozpuścisz (10). ◇ *3 sg* rozpuści (14). ◇ *3 pl* rozpuszczą (3). ◇ *praet 2 sg m* -ś rozpuścił (2). *f* rozpuściłaś (1). ◇ *3 sg m* rozpuścił (40). *f* rozpuściła (4). *n* rozpuściło (3). ◇ [2 *pl m pers* -ście rozpuścili.] ◇ *3 pl m pers* rozpuścili (11). *subst* rozpuściły (1). ◇ *plusq 3 sg m* rozpuścił był (1) *BibRadz*, był rozpuścił (1) *LatHar*. ◇ *imp 2 sg* rozpuść (92). ◇ *3 sg* niech rozpuści (1). ◇ *2 pl* rozpuście (1). ◇ *con 3 sg m* by rozpuścił (7). *n* by rozpuściło (1). ◇ *impers praet* rozpuszcz(o)no (1). ◇ *part praet act* rozpuściwszy (51).

Sł stp notuje, Cn s.v. rozmrozić, Linde XVI (cztery z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Pozwolić a. kazać iść, biec, udać się w różne strony (o wielu); dimittere Vulg, PolAnt, JanStat; solvere Miech; absolvere, remittere PolAnt [w tym: kogo, co (żywotne), co (75)] (78) :*

[Przen:

Zwrot: »[co] na wiatry rozpuścić« = nie wziąć pod uwagę, zlekceważyć: Vłłyżał/ á część próby k fktku przyśdź dopuścił Apollo/ á część drugą ná wiatry rofpuścił [partem volucris dispersit in auras XI 795]. VergKoch 335 (Linde).]

a. Pozwolić a. kazać odejść, uwolnić (o ludziach); absolvere, remittere PolAnt (49) : MurzNT 68v marg; Potym [Jezus] rozpuściwłły tłufcze przyśdeł do domu Leop Matth 13/36; A rofpuścił był Iozue lud/ y rozefzli fie fynowie Izraélfcy káždy do dziedzictwá fwego/ áby poliedli ziemię. BibRadz Iudic 2/6, Matth 13/36, Mar 8/9, Act 19/40; BielKron 400; Strum I; y potym [Samson Rzymianin] do fkromnego fie życia przypráwuiać/ sługi rozpuścił/ y ná iednym przeftáiać/ niepokoioiw fie żywotá polpolitego [...] wiárował. SkarŻyw 592, 503 marg; Y przyftápiwłzy dwánaście/ rzekli mu [Jezusowi]: Rořpuść rzefze/ áby odřzedřzy do miáftteczek y wsi okolicznych/ gořpodámi řtali/ y żywnořci dořtáli WujNT Luc 9/12, Matth 13/36, 14/15, 22, 23, 15/39 (10).

rozpuścić dokąd [zawsze: do czego] (6): I rofpucił [!] [Jozue] lud/ káżdego do dzierzáwy fwoiey. Leop Ios 24/28; BielKron 48v; BudBib Ios 24/28. Cf »rozpuścić do domow«.

rozpuścić skąd [w tym: od czego (1), z czego (1), „stamtąd” (1)] (3): A kiedy iuz będziefz miał od Stáwu ludži rofpuścić/ zwołayže do řiebie wřzyřtkich/ á wytrześ od káždégo Ryby ná iednę kupę Strum Iv; A potym fie [ksiązę Olgierd Giedyminowic] z weřelim ná Witebfk do żony Vliany [...] wrocił/ á řtamtd woyřko rofpuścił StryjKron 421; Trafiáło fie niekiedy [...] že gdy řzpitalni řtářzy dla niedořtátku pieniędzy/ vbořtwá część nikořą rofpuścić z řzpitalá vmyřřlili/ názáiutř záraz tyřiać y dwá tyřiaćá złotyř w řzpitalney řkrzynce [...] znáľzy fie ReszHoz 124.

W charakterystycznych poľczeniach: rozpuścić lud (ludzi) (10), rzesze (6), sługi, řlachtę, tłufcze, zgromadzenie (ludu) (3); rozpuścić do dziedzictwa [czyjego], do dzierzaw(y) [czyich(-jej)] (2).

Zwroty: »rozpuścić do domow(-u)« = dimittere ad tabernacula Vulg [szyk zmienny] (3): A ták dnia trzećiego y dwudziesthu řiodmego kxięźycá/ rofpuścił [Salomon] lud do domow řwoich Leop 2.Par 7/10; BielKron 77v; á potym [król] Mieřiaćá Stycznia/ řlachtę z Powiátow řimá vdręczoną do domow rofpuścił StryjKron 627.

»rozpuścić więźnie« (1): A przetoż ono wojsko rozpuściło więźnie [*reliquit ... captivitatem*] *BibRadz* 2.Par 28/14.

»wojsko(-a), lud [= *żołnierzy*], żołnierze rozpuścić« = *exercitum solvere Miech; missionem dare militibus Mącz; exercitum remittere PolAnt* [*szyk zmienny*] (13:3:1): *MiechGlab* 54; gdy zimą nādchadzają/ rozpuścił Cezarz wojsko/ á sam sie ruszył od Wiedniá do Włoch *BielKron* [211]; [*papież*] lud gotował tájemnie ná Luteryany/ to iest pieńzych 12. tyfięcy/ ieznych pięć set/ á gdy mu to rozwodzono/ yż potym iezcże nic/ poki sie Koncilium niedokończy/ tedy lud ná ten czas kazał rozpuścić *BielKron* 223v; Miał to przymierze iezcże moskiewki przez pośły swe vmocnić/ á w tym Krol rozpuścił wojská: szły niektore ná Wołyń drugie do Polki/ drugie do Litwy. *BielKron* 406v, 215v, 223, 300v, 311v, 380; *Mącz* 225b; A ono zálie wojsko ktore rozpuścił Amác-iáhu/ á nie wziął go z łobą ku bitwie/ wtárgnęło do miałt Iudfkich *BudBib* 2.Par 25/13; Krolowie potym Kazimierz Polki y Ludwíg Węgierski teyże zimy wojsko rozpuścili. *StryjKron* 437, 360, 421, 457, 477, 747.

a. *Zakończyć coś a. zaprzestać czegoś, pozwalając przejść się uczestnikom* (3) : [*Joab*] Sybę w mieście obległ/ kthorego głowę przez namowę iedney niewiałyty Ioábowi z miáftá wydano/ á on też oblężenie [!] rozpuścił. *Leop* 2.Reg 20 arg.

Zwrot: »rozpuścić sjem« (2): Krol rozpuściwszy Syem/ śpilnością rzeczy wśytkie ná Seymie námienione [práwował *BielKron* 305v; *StryjKron* 427.

b. *Wysłać do walki* (14) :

rozpuścić na kogo (1): [*Amurat*] wojsko ná Greki rozpuścił *BielKron* 240.*rozpuścić na co* [= *w jakim celu*] (1): [*Kajdan chan zawolski*] wojsko Hordy Zawolfskiej przez Dniepr przeprawił/ á przyciągnął pod Mozer y Zagony ná burzenie Ruskiej Ziemi rozpuściwszy/ sam sie kółem położył nád Dnieprem *StryjKron* 270.

rozpuścić po czym (2): ále gdy mu [*kniaziowi Michałowi Glińskiemu*] wiele ludzi zbito/ wnet zagony rozpuścił po wśytkich Słuckich/ y Kopylskich wołóciách *StryjKron* 712, 747.

rozpuścić dokąd (2): potym [*Tatarzy*] do Sandomierskiej/ Siradskiej/ Krakowskiej ziem zagony rozpuścili/ gdzie Miáteczek/ Zamkow/ Kłafztorow/ Folwárkow/ Wśi bez liczby popalili/ y zburzyli *StryjKron* 370; [*Tatarzy*] rozdzielili zagony ná cztery wojská/ z ktorými do Ruśi y ná Podole wtárgnęli. Pirwsze wojsko ciągnęło do Kámieńcá Podolskiego/ [...] Czwarte w Szynkowski Powiat zagony rozpuściło *StryjKron* 752.

rozpuścić skąd (1): Przekopki [...] wtárgnął krolowi do Ruskich krain we dwudzyestu y cztherzech tyfięcy/ położył kofz v Lopufzná/ [...] s thámtąd rozpuścili w zagony ná wśytki ftrony. *BielKron* 409.

W charakterystycznych połączeniach: do [*jakich*] ziem rozpuścić; na burzenie [*jakiej*] ziemie rozpuścić; w [*jakim*] powiat rozpuścić; rozpuścić po [*jakich*] wołóciách (2); wszędy rozpuścić, wzdłuż.

Zwroty: »wojsko rozpuścić« (1): *BielKron* 240 cf *rozpuścić na kogo*.

»rozpuścić na wszystkie strony« (1): *BielKron* 409 cf *rozpuścić skąd*.

»zagony, na zagony, w zagony rozpuścić« [*szyk zmienny*] (8:1:1): *BielKron* 409, 429; Ták Rusacy y Litwá wśerz y wzdłuż zagony rozpuściwszy Mázowśe [...] okrutnie plundrowáli. *StryjKron* 335; [*Leszko*] obrocił ono wojsko do Mázowśa Cirenfskiego [...]. A ták dawśy Litwie pokoy/ wśytkę ziemię Mázowiecką ná troie zagony rozpuściwszy/ ogniem y mieczem powoiował. *StryjKron* 370;

[Mendlikierej, chan przekopski] ze wżytką Hordą fwoią ciągnął do Mołkwy/ á rołpuściwży zagony po wżytkich Mołkiewłkich wołofciách/ ták ich frogo bez odporu łplundrował/ y zwoiował/ iż [...] StryjKron 747, 270, 370, 712, 752; Rżowłki to tu iuż powiát wśiami włádzony Gęłtými: tuś ty znowu rołpuścił zagony/ Które fye w ośmi zewłżąd milách opiéráli/ Y wielkie łzkody mieczem y ogniem dżiałáli. KochJez B2.

Przen (3) :

W porównaniu (1): A gdy ten wielki hetman [*diabeł*] co ták fwiátem toczy/ Z dopułzczenia Páńłkiego proporce rołtoczy [...]. To iuż iego Rotmiłtrze idą gonionego [...]. To iuż idą káždy w fwą dobrzy towarzýłze [...]. A gdy iáko Tátáryzn zagony rołpuścił/ A korzyści [*tj. zdobyczy wojennej*] káżdemu po woli dopuścił/ To wżrzyłż oná rotá rołypie fie włżędzye *RejWiz* 139.

Zwoty: »swowolnie rozpuścić« (1): Ten [*czart*] powietrze zaraża/ kiedy Pan dopuścił/ Gdy ty fwoie hetmány fwowolnie rołpuścił. *RejWiz* 169v.

»szYROKO rozpuścić« (1): Lęky fie Sármatia pod pánowániem polłkim. Bo im cię P.Bog więcey w łzyrokości á ludności rozłżrzył: tym też ty łżrzyey rołpuściłás zagony fwe/ ná włálne dżiedzictwo Kryłtułowe y kościolá iego *PowodPr* 12.

»rozpuścić zagony« [*w tym: na co (1)*] [*szuk zmienny*] (2): *RejWiz* 139 *cf W porównaniu; PowodPr* 12 *cf* »szYROKO rozpuścić«.

c. *Wypuścić zwierzęta z zamknięcia i pozwolić im swobodnie się poruszać (14) :* Wolałbych [...] / Ná kożde [*ramię*] płech wor pełen wżiąć: Y rołpuściwży ná łło(ń)cu paść/ A wieczor ie zásię w wor kłásć. Niż [...] *BierEz* P2v; Liłzek młodych áby nie zbierano/ á v kogo ią [*lege: je*] naydą áby dzyełięć grzywien przepadł á liłzki rołpuścić. *UstPraw* K3 [*idem SarnStat (2)*]; IEdnemu fie wędzidlá v łzkápy zyulżyły/ Rołpułzczono Rarogi/ więc w łeb łzkápę biły. *RejFig* Cc6v; *SarnStat* 278, 673.

rozpuścić na kogo (1): A iż mu [*Leszkowi, synowi Przemysła*] niefortuná zgołá tho znác dáłá/ Ze fie w iego potomłtwie namniey nie kochálá/ Bo Bog dla ich łpraw łprołnych ták ie był opuścił/ Ze Myłzy ná nie wielkość y frogich rołpuścił. *PaprPan* Dd2v.

Przen (8) : Pomniłż że on Cerberus/ ze trzemi głowámi/ Rołpuścił fwe łcieniétá/ co poluią námi. *RejZwierz* 142v.

rozpuścić na co (1): Ten [*Sobiepan*] zazdrołcią z łákomłtwem tám włáda ná łwiece [...]. A ci iego figlarze widziłż czym hárcuią/ Trzołki im [*prostakom*] á klenoty piękne okázuią. Bo náłzy zázwđy iáko po łkwárnie Iáłtrżábi/ Zwabi fie káždy ná to [...]. Bo iuż s tego obłowu pychá y warchoły/ Przypádnie/ gdy ná ten pułł [= *łowisko*] rołpułzczą Sokoły. *RejWiz* 168v.

rozpuścić gdzie (1): Więc gdy Iáłiek dorołcie á ktemu Hánušká/ To wełnę by z báraná drą s páná tátušká. Tey dokłáday ná bramy/ á temu do łzkoły/ Iuż tám mułsiłż w łtodole rołpuścić Sokoły/ Co nád łnopki buiáią *RejWiz* 57.

Zwoty: »rozpuścić psy« (1): [*biskup Gedeon mówi do króla Miecława:*] tyś ieft ten łyn dżiedzic tey źemie/ kthoryś [...] źiemni Polłkiey/ łzkodę przez okruciełłtwo wdziáláł/ gdiś rołpuścił łákomie pły/ to ieft wrzędniki twoie/ co połupili owce/ tho ieft ludzi vbogie *BielKron* 356.

»rozpuścić sokoły« (6): *RejWiz* 57, 168v; Y mnimalłż [*pijaku*] ábyś żyw był/ á tyś zdechl nápoły/ Gdy owy wdzyęczne fwoie/ rołpuściłż Sokoły. Zdac fie ábyś wdzyęcznym był/ kiedyć w gárdło leią/

Wierz mi iżci sie s ciebie/ iáko z błazná smieią. *RejZwierz* 122v [*idem WerGość*]; Lecż [*duszyčka*] będąc więźniem w tym łwowolnym cieie/ Niemoże pocżąc nigdy łobie łmieie/ Przedłię czym może tym hámuie ciáło/ By nie łzáláło. Aleć może mieć wygráná ná poły/ A po łwey myłli rołpuści Sokoły/ Bo rozum s cnotą pilnie sie gotuią/ Iż iey ráuią. *RejZwierz* 116, 269v; *WerGość* 243.

d. *Rozłokować, rozmieścić, rozprowadzić (1)* : iefli sie z wołká [*nieprzyjacielkiego*] ktory wychyli: poimáć go/ á tak sie dowiełz co zá rádá miedzy nimi/ áłbo długoli mogą trwáć/ konie iáko rołpuścili/ co zá łtraż po łtronách máią. *BielSpr* 25v.

2. Zmienić stan fizyczny materii [w tym: co (86)] (143) :

a. *Połączyć ze sobą różne substancje, zwłaszcza rozdrobnioną substancję stałą z cieczą (83)* : wezmi prochu łkorzenia thego ziela [*tj. żywokostu czerwonego*] vcżynionego [...]/ prochu łkoriandru [...]/ á ty prochy rołpułciwłszy wołk á terpentinę zmiełzay z woskiem/ á gdi ochłodnie vcżiń plałtr *FalZioł* I 38d; Wezmi benedictę laxatywe/ diłafiniconis, káżdego po dwie dragmie/ kálłijey łwieżey poł vncijey/ ty lektwarze rołpułć [...]/ á vcżiń mi trunek *FalZioł* I 135b; Wezmi Czenturzijey mnieyłzey/ włółkiego kopru/ rumnu ogrodnego/ ruty/ Swoyłkiego kopru [...], Vwarz ty rzecży włzytki w wodzie [...]/ potym przeczedziwłszy [...]/ wley w to oleyku rucianego zdzielięć łżek/ benedictę laxatiue iednę vnciją/ rołpułć *FalZioł* V 85v, V 113v; Albo weźmi łáłowcowych iágód garśc/ á vtłucz ié áłbo vwierć miáłko/ przyłóż mydłá Greckiégó/ iáko zá kwartnik/ dobrej gorzałki łżkę włey/ á to rołpułciwłszy/ przed ciepłem łye ná mázuy. *SienLek* 149, 79v.

rozpuścić czego (5): Też wodka Pozymkowa goráčófc gafi [...]/ á gdy by w tey wodzie rołpułcił dragantu á tego sie napijál: pragnienie oddala. *FalZioł* I 52d; rołpułć żywicze [*sosnowej*] z wołkhiem w oliwie *FalZioł* I 116a; Wezmi wodki rożaney/ wodki włółkiego kopru/ łwieczkówey, Czelidonijówey/ káżdey rowno po łzełci łżkach/ rołpułć w nich gwózdziów tartych, Sarcocolle z apteki/ [...] Serapini trołżkę/ thy włzytki rzecży zmiełzay z tymi wódkami *FalZioł* V 79, I 116a; *SienLek* 119.

rozpuścić czym (28): Czałzółki kthore łiedzą na iednym kończu żółędzia/ gdy łnich proch vcżyni á rołpułci gi wodką babczaná iłzby gęłto byłó/ tym okładać brzuch/ biegunkę cżyrowną załtanawia *FalZioł* I [1152]b; Thenże proch [*z rośliny sanguis draconis*] wziąć/ gumi arabicum/ dragantum/ to włzytko rołpułć Rożaná wodką, á gałeczek łtego nadziałać *FalZioł* III 30d; [*mięso suma*] Iełt pokarm vbogich, ktorego małz pożywać z chrzanem, albo z cżółnkem/ albo z górczyczą ktore rułpułć [!] dobrem ocztem *FalZioł* IV 43c; Sadłó kóždey riby/ [...] Gdy rołpułci oleiem/ przycżyni włszy cżyłtego miodu, cżyłci oczy od zácmienia/ od mgły *FalZioł* IV 45b; WEzmi náłienia Rożey woniaiączey/ [...] dragmę/ [...] wezmi też k temu kminu kramnego/ anyżu po garłci/ á ty rzecży łpołem łłucz nie barzo miáłko, zmiełzay albo rołpułć mlekiem albo winem *FalZioł* V 38; Wezmi gleytu dobrze vtartego/ oleyku rożanego, oczthu, rołpułć tym ten gleyt, á trzy na kamieniu áże záłię zgęłtnie *FalZioł* V 100v; Wezmi ładła wieprzowego, łzełć łotow/ łada [!] gęłiego/ kacżego/ kokółzego/ terpentyny/ wołku/ rowno po dwa łoty/ oliwy ołm łotow/ fenum grecum tartego dwa łothy/ bdelium/ oppoponacum/ małłiki, rowno po łocie/ potym to rołpułć winem/ á rozgrzawłszy na ogniu: rołpułć tą oliwą á tak vcżyń małć *FalZioł* V 103, I 144a, III 40d [2 r.], 41c, IV 46a, b (22); Weźmi Mirry cżyłtey/ náłienia z łáktuki/ białego máku/ łkory z korzenia Mándrágory [...] rowno/ łłucz

koźde ofobno/ á rofpuść krowią żołącią áby gęsto było *SienLek* 56v; Ná Lifzáie/ [...] korzeń bykowy rozwárzyć ná kliy w wodzie/ pothym octem rofpuścić gdy fye ssiędzie y wyfchnie *SienLek* 79v; Sadzele golenné léczy lubryká/ to iest glinká którą cieśle álbo ftolarze pişą ná drzewie/ z łáđem Niedźwiedźim wtłucz/ á żywicą rofpuść *SienLek* 121, 94. Cf »rozpuścić wodą«.

rozpuścić z czym (15): Wezmi kwiatkow noftrzegowech kwiatkow żołątych fijołkow/ lićia wyfokiego flazu/ máki z lnianego nafienia/ [...] thy wşytki rzeczy ftłukşy weşpołek zmieşzay z mallem rofpućiwşy á vczyń plařth *FalZioł* I 82d; pothym wziąć mydła wenezkiego/ oleyku Liliowego/ oleykhu fijołkowego/ Loiu ieleniego/ To mydło z oleyki rofpuć *FalZioł* I 142d; rofpućiwşy Kamphorę z łokiem pfinkowym/ albo Lactuczany/ á w tym rozmoczywşy chuřthę przykładay na nerki *FalZioł* III 26a; Theż rofpućić tey żywicze [*serapinum*] iednę czałtkę z łokiem Czelidonijowym/ z czukrem. *FalZioł* III 31c; Też wezmi gummi Arabicum/ Apoponacum [...] / Colocinten bez nafienia, To wşytko ftłukłşy á z żołącią wołową, y z łokiem ruty řwiezey rofpućiwşy/ vczyń knot z weşny/ á w tymże maczałacz dobrze, wpufzczay w żywot rodzączy. *FalZioł* V 33; Wezmi Licium (iest fok w aptece) thak wiele czo dragmę zaważy/ rozpuć z mlekiem niewiećiem *FalZioł* V 40v, I 52a, IV 54b, V 29, 42v, 83v, 86v, 89; Weźmiř iáiwowych řkorup/ [...] wřufz łamy řkorupy dobrze/ iż fye dádzą miáłko wtłuc/ [...] rofpuć tho z řilnym octem z gorzałką *SienLek* 172v. Cf »rozpuścić z wodą«.

rozpuścić na czym [= o źródle ciepła] (3): Gdy vczyńiř mać ftych tho droźdzy winnech, ktore zową Tartarum/ przyczyniř Litargirium, oleyku orzechowego/ ocztu trochę á to řpołem na węglu rofpuć/ á weşpołek mieşzay, á tą maćią namazuy řwierzb *FalZioł* III 39b. Cf »rozpuścić na ogniu«.

rozpuścić w czym (32): Wezmi nafienia ogorkowego malonowego/ Citrullowego/ tho vwarz w prořtey wodzie, á wziawşy they wody w řklankę wenezką rofpuć w niey kařlijey y Tamarindow *FalZioł* III 5a; Rořpuć dragant w rożaney wodcze/ á potym przez gęřtą chuřtę przecedz *FalZioł* III 26d; Wezmi Tyzanny kwartę/ w ktorey rořpuć Gumi arabicum poł łota/ Bolum armenum też tak wiele/ á tego řie napijay po trunkowi poranu ciepło *FalZioł* III 36b; Gdy ią [*saletre*] w winie rořpućić á tego w vcho wpućić, piřczenie [*tj. dzwonenie w uszach*] odeymuie. *FalZioł* III 41a; Ieřtli ielitho řpuchło/ tedy mařło w ciepłym winie rořpućiwşy/ á w tym baweńnę rozmoczywşy: przywiń na ielito řpuchłe *FalZioł* V 29; Gdyby niewiećie przy ciężkiem rodzeniu: pępek řie otworzył. WEzmi białego kadzidla: na proch ftartego czo dragmę zaważy/ rozpuć gi w białku kokofşzego iaia/ á tym około pęпка omaży dobrze *FalZioł* V 29; Vwarzywşy w prořthey wodzie/ rumien/ řlaz/ řzałwija/ Centurije/ [...] piołynku trochę przyczyniř/ á potym powarzywşy onego wşytkiego dobrą chwile, odley iżby onego było trochę mniefy kwarty/ potym rozpuć w onym vkropie Ierepigre dwa łoty, benedict laxatiue łot ieden *FalZioł* V 77, I 48a, 52d, 95b, 116a [2 r.], III 42b (22); řliwowy lep álbo kliy rořpuć w Winie řtarym *SienLek* 98; Kię zász thák leczyć mařz/ rořpuć hałunu w kałkuřie/ przyřyř mirry tártey/ tymże wymyway *SienLek* 119; Albo weźmi owczych bobków/ oleiu lniánego/ octu twárdego/ máiwego mářła/ wtłukşy bobki rořpuć w tym dobrze/ iż będzie mařć *SienLek* 179, 63v, 111. Cf »rozpuścić w wodzie«.

W charakterystycznych połączeniach: rozpuścić dragantu, gwoździkow, hałunu (2), pieprzu, serapini, żołci [czyzej], żywice; aloe rozpuścić, blajwas, bobki, dragant, dryjakiew (4), glejt, gumi arabicum, hałun,

kamforę (2), [jaki] klij (2), koperwaser, lektwarze (2), [jaki] lep, masło (2), mydło, prochy, sadło; rozpuścić gorzałką, małmazyją, miodem, mlekiem (2), octem (5), olejem, olejkiem [jakim], oliwą (trochę oliwy) (2), piwem, winem (7), wódką [jaką] (6), [czyją] żółcią, żywicą; rozpuścić z cukrem (2), z masłem, z miodem, z mlekiem, z octem (2), z olejki, z sokiem ([jakim a. czego]) (5), z tyzanną, z winem, z wódką [czego], z żółcią [czyją]; na węglu rozpuścić; rozpuścić w białku kokoszego jaja, w kałkusie, w mleku, w occie, w [jakim] olejku, w oliwie, w soku, w syropie, w tyzannie (2), w ukropie, w winie (7), w wodce (wodzie) ([jakiej a. z czego]) (5).

Zwroty: »rozpuścić na ogniu« [szyk zmienny] (2): potym rospuścić hałunu w winie na ogniu *FalZioł* I 116a, V 86v.

»społem (a. wespoł) rozpuścić« (2): *FalZioł* III 39b; Gdy koniowi róg [tj. kopyto] odewftanie. Weźmi oliwy á ieleniego łoiu/ álbo kozłowego po pół funtu/ żywice z modrzewiny trzy łoty/ to wespoł rospuściwfy zmiefzay/ s tego plałtry czyniác/ okładay. *SienLek* 177v.

»rozpuścić w wodzie, wodą, z wodą« [szyk zmienny] (5:2:1): á tak vwarzywfy pierwey Epitim. zele w wodzie proftey/ więcż pothim wziawfy to kamienie [tj. kamień lazulowy i armenowy] na proch ftarthe rospuść w oney wodzie w ktorey wrzało epithimum *FalZioł* I 50b; [gumi arabicum] Ieft vżyteczne na fchnienie y chropawościam ięzykowym/ á to rospuściwfy gumi arabicum wciepłey wodzi(e)/ á thą wódką maczay ięzyk. *FalZioł* III 27a; á fkurupa [ostrej] ftłuczona/ rospuściwfy ią wodą gęfto, y przilożyć na załtrzał wyciąga ftrzały. *FalZioł* IV 39a, I 73d, II 21b, IV 35d; Wzyął tedy ktory człowiek czyłty popiołu iáłowice żółtey paloney/ rospuścił z żywą [= źródlaną] wodą [Vulg Num 19/17]/ rozmoczył w tym Izop/ kropił ludzi/ dom/ naczynie/ y wftytek fprzęt domowy *BielKron* 37; *SienLek* 93.

b. Roztopić, pod wpływem wysokiej temperatury zmienić substancję stałą w płynną lub półpłynną; *dissolvere, liquare, liquefacere Calag* (58) : á małć tak małz vczynić/ wołk y łoy rozpuścić/ á gdy fie rozpuści, wlać tham oliwę y odstawić od ognia *FalZioł* II 20c; ale ołowu niemożesz fetrzeć iedno rospuścić *FalZioł* III 39c; Weźmi bielonu białego y czarnego [...]/ wołku poł dragmy, oleyku rożanego trzy dragmy, rozpuść ten wołk z tem oleykiem rożanym/ á gdy rozpućifz: wfyp ty rzeczy z wierzchu napisane *FalZioł* V 108v, V 27v, 77, 110; Albo weźmi fádłá gęsiego rozpućifz z máłlem rowno/ á gdy fy zsiędzie/ gáłufzki s niego álbo kukieczki dżiálay *SienLek* 73v; Weźmi oliwy [...]/ miodu czyłtego [...]/ lipofoku Arábłkiego/ á kádźidłá czyłtego [...]/ ftłucz to co namieléy/ á rospućifz miód z oliwą/ day dobrze wezwrzeć *SienLek* 162v; Weźmi fłonin ftarych/ łoiu kozłowego/ żywice twárdéy/ oliwy ftaréy/ miodu iárżęcého/ zánklowého žiela/ y žiela przymiotowého/ wfzyłtkiego zárowno/ ftłucz tho co nalepiéy/ á rospućifz przecedź/ á thák będziefz miał kołztowną máśc ná wfzeláki fadzél końłki *SienLek* 185v, 117v, 128, 134, 135v, 177 [2 r.]; *BielSat* Cv; *Calag* 421b; Pátrzay iedno Złotniká iák łobie vgadza [...]. Gliwáxem frebro złoći/ rospuści kęs złotá/ Opłáci fie mu dobrze fzmalcowa robotá. *BielRozm* 16 [*idem BielSat*]; Fusores, dicuntur qui ex metallo quopiam statuas, aliave opera fundunt. – Czi ktorzi rozpućifz zafie nieco leia. *Calep* 441a; [liqueo idem quod liquor, fluere, decurrere, dissolvi {Rostopicz, Rospuscicz plumbum aut ceram} *ReuchlinBartBydg* Q5, Q5].

rozpuścić czego (3): á tego [*masła świeżego*] rofpuściwfy w vcho wley y zátkay *SienLek* 71; Albo rofpuść wołku iárzécégo/ á zmaczay w nim páznogócie zlé/ co nagoręcey zcierpieć możelz *SienLek* 136, 180v.

rozpuścić na czym [= *o źródle ciepła*] (15): Sadło iego [*węgorza*] dobre ielst gdy kto chore wfy ma/ tedy thego sadła wpufzczac w wfy: rozpuściwfy na flończu albo v ognia lekkiego. *FalZioł* IV 29d. Cf »rozpuścić na ogniu«.

rozpuścić na czym [= *w naczyniu*] (9): Naprzeciw fwierzbiowi/ Wezmi Litargirium/ Blaywafu/ Oleyku bobkowego/ ty rzeczy na panewcze rofpuść/ á gdy tho ochłodnie prziloż k temu žiwego frebra á tim namazuy fwierzb *FalZioł* III 35b; Wezmi mirri, szafranu/ fpikinarde/ mařtiki/ [...] řtarřzy ty wřzytki rzeczy na miałki proch/ zmieszay z tym oleykiem/ á wołku troché przyłožywfy/ rozpuść na rincze/ á thak będziefz miał mać miękką *FalZioł* V 86v, I 4b, 5a, 120a, III 33c, V 74v, 112v; *SienLek* 162v.

rozpuścić w czym [= *w naczyniu*] (4): Wezmi řpiku z kołci Końłkiey á rozpuść na ogniu w panewcze *FalZioł* V 113; Rořpuść řmoły dořtátek/ w kotle *BielSat* N2 [*idem BielSjem*]; *BielSpr* 73v; *BielSjem* 38.

W charakterystycznych połączeniach: rozpuścić wosku (2); *rozpuścić łoj* (3), *maść pruską, miód* (2), *olej [jaki], oliwę, ołow* (2), *sadło* (3), *smołę* (6), *řłustości, wosk* (9), *złoto* (2); *rozpuścić na słońcu; rozpuścić na panewce* (2), *na ryncze* (7); *rozpuścić w kotle* (3), *w panewce*.

Zwroty: »rozpuścić na ogniu, u ognia, w ogniu« [*श्यक змиenny*] (14:4:2): Wezmi řoku rzeřikowego, gorcřice, náfienia Piwonyei [...] / Bobrowego řtroiu, Piretrum/ [...] zetrzy ty rzeřci dobrze miałko a zmieszay z oleykiem z bobrowech řtroiow/ a troché wołku, rořpućifz to wřtko na rince na ogniu ifz będzie řtego mać miękką *FalZioł* I 5a; Rozpuć ře mać pruską řpołem z terpentyną na lekkim ogniu węgliřym *FalZioł* V 108; Wezmi řywicze řofnowey/ wołku/ łoiu bykowego/ wřzythkiego rowno řzełć vncij, Rozpuć to na ogniu á zmieszay/ day potym ochłodnac A to będzie mać. *FalZioł* V 109v, I 4b, IV 29d, V 72, 110v, 113 (13); Albo weřmi miodu czyřtego/ mářłá niesolonego/ zárownu/ rořpućře v wolnego ognia *SienLek* 84; Albo miod czyřty z řmalcem á z řywicą modrzewiową ná ogniu rořpućić á tho choremu dáć pić. *SienLek* 93; Mářć białá tak vdřiałay: Weřmi wołku ile chceř/ oleiu rořánego na poły/ rořpućře tho w ogniu ná ryncze *SienLek* 162v, 135v, 162v, 175; Gdy w tymře řtátku y wyznániu Chryřtuřowym widział Dyoklecyan Witá S. kazał w wielkim ogniu ołow y řmołę rořpućić y tám go wrzućić. *Skarřyw* 553.

»rozpućić wespół(ek) (*a. řpołem, a. řpospołu*)« [*श्यक змиenny*] (7): Gdy galbanum będzie w oczet namoczono przez trzy dni potym cřwartego dnia przywarz á precedz/ przyley ktemu oliwy á troché wołku y rořpuć to řpołem na ryncze á zmieszay *FalZioł* III 33c; Naprzod wezmi řpiku z kołci wołowey/ oleyku rořanego/ terpentyny/ wołku/ wřzythkiego rowno, Rozpuć to wřzytko wespółek/ potyhm [!] zřtaw z ognia *FalZioł* V 100v, V 112v; Ktemuř řadło niedřwiedřie/ káplunié/ geřie/ káče/ Oley bobkowy řořpołu rořpućić á z maķą ięczmienną zmieszác y przykłádác. *SienLek* 122v; Albo náwierć gorcřyce z geřim řadłem/ z miodem á z wołkiem/ tho wespół rořpućifwfy/ ná řinné mieřcá przykłáday. *SienLek* 148v, 151, 162.

c. Rozrzedzić, zmiękczyć (1) : [relaxo rospuscicz, w nyąkkoscz [!/] rostworzycz *ReuchlinBartBydg* S6v, T8v.]

Przen: *Złamać opór, skłonić do poprawy (1)* :

W porównaniu (1): *Tám go [św. Bernat Wilhelma] ogniftymi onemi fłowy vpomináiąc á do pokuty przywodząc rozpałał [...]. Ale iáko twárdy kámieñ rofpuścić fię y vzyć nie dał. SkarŻyw 164.*

d. Spowodować, że coś przestało istnieć; zniszczyć coś (1) :

Szereg: »rozpuścić i wniwecz obrocić« (1): *Drudzy [kalwiniści] mowią/ iż [Chrystus] mocą fwą drzwi łobie otworzył/ ábo drzwi rofpuścił y w niwecz obrocił/ y záfię ie tudzież náprawił. WujNT 386.*

3. Osłabić, pozbawić sił [co czym] (1) : [św. Teodor poddany torturom, m.in. przypalaniu rozpalonym żelazem, zanosi modlitwę do Boga:] *Widziłz miły Pánie/ zwierz y beftye leśne [tj. oprawcy] poránili mię/ dla ciebie: [...] ciáło moje rofpuścili ogniem/ zęby wybito/ śina twarz/ y kości wyfufzone ná tym krzyżu: pomni iłz dla ciebie ná tym drzewie záwiłem/ przez ogień żelázá y gozdi przefzedłem SkarŻyw 188.*

4. Wprawić w szybki, niehamowany ruch, pobudzić do szybkiego ruchu; impellere, praecipitare, urgere *Calag [w tym: co (żywotne), co (16)] (20)* : *PHáeton Słońcá prosił/ áby mu dopuścił/ Woz ná którym fiedziáło/ áby on rofpuścił. Iż kierowác nie vmiał/ wnet Słońce przewrocił/ Sam fie potłukł/ fwiát fpałił/ Koni nie vkrocił. RejZwierz 42v; Alexánder fzedł do niego [do Bucefała]/ vzdę włożył/ [...] głałkał/ grzywę czosał/ áz nań wfiadł/ y rofpuścił/ y oftrógámi bodł. BielKron 122v, 120; Sinorix gdy to wfłýżał/ á iuż też y trucizná morzyć go poczęłá/ wpadłzy ná woz/ kazał rofpuścić/ nádziewáiąc fie/ iżby zá onym trzęfieniem thrućizná fniego wyniść miáła GórnDworz Y6v; Calag 396b.*

Zwroty: »rozpuścić dobrowolnie« (1): *[Fredrusz] rofpuścił koń ze wżego fłoku dobrowolnie BielKron 418.*

»rozpuścić konie (koń)« [szyk zmienny] (3): *Jakąc też w on czas pracą [Jowisz] miał, Kiedy sie był świat zagorzał. [...] Toć mu był Feton udziałał, Gdy woza rządzić nie umiał: Konie słoneczne rozpuścił, Przetoż i sam zginąć musił. BierRozm 25; BielKron 418; zá czym Niemcy różno/ Pierzchnęli widząc iz iuż opierác fię prožno. Z Noftiwicem Hetmánem drudzy vciekáli/ [...] Drudzy do bliłkich Zamkow zdrowie fwe fklónili/ A náfzy rofpuściwłzy konie ich gonili StryjKron 642.*

Przen (12) : *Liń [Boże] frogim dełczem/ rofpuść morłkie wáły/ By nas pobráły. ZawJeft 10.*

Zwroty: »rozpuścić koła« = *pozwoić sobie na zbyt wiele, postępować bez żadnych zahamowań, bez ograniczeń* [szyk zmienny] (2): *Sumnienie gryzye gdy ná cnoie brudno/ A s przyrodzeniem by ze źrzebcem trudno. [...] Sumnienie iefth kryg twárdy ná fwą wołá [...]. Gdyby fumnienie nie wfciągáło z gołá/ Przyrodzenieby rofpuściło kołá. RejZwierz 223, 223v.*

»swą wołá rozpuścić« (2): *Iedno [Epikur] rádził káždemu by w rołkofzy fwiátá/ Ták vżywał by bydłę/ po fwe wfzytki látá. Ano to márna rádá/ bo to wfzytkim fzkodzi/ A ná wfzytki vpadki káždego przywodzi. Kto ná wolnym wędzidle fwą wołá rofpuści/ A ciáłu po fwey myfli hárcowác dopuści. RejWiz 67v, 129v.*

»rozpuścić [co] na wolnym wędzidle« [szyk zmienny] (2): *Vmieyże fie z nim [z przyrodzeniem] fądzić/ áby po fwey woli/ Nie chodziło/ gdyż takie záwždy głowá boli/ Ktorzy tu iáko bydło*

fwowolnie mieżkaią/ A fwawolą márnemu przyrodzeniu dáią. Bowiem kto to rośpuści ná wolnym wędzidle/ Pewnie mu być v dyabła zówždy prętko w śidle. *RejWiz* 189v, 67v.

a) O mówieniu (5) : Rzadko áby ná iego [św. Wincentego z Walencji] kázaniu ludzie płákác nie mieli. á gdy o ładzie Bożym/ o męce Chryśtułowej/ o piekielnych mękách/ łodką rzecz swoię rośpuścił: táki był płácź/ iź prześtawác musiał poki nieucichli. *SkarŻyw* 310.

rozpuścić przeciw komu (1): przeto oni z wietłzą beśpiecznością/ przeciw nám piorá łwe obołtrzyli/ á niewtydliwie wftá łwe łmiele rośpuścili. *CzechRozm* A5.

rozpuścić na kogo, na co (2): ktorzy ná koniec/ ná ciáło y ná krew páńńką/ rozpuścili iádowity y niecnotliwy ięzyk łwoy *OrzList* d2v; *PudłFr* 41.

Zwrot: »rozpuścić język(i), usta, [gębę]« = *mówić źle, obelżywie, oszczerczo, bluźnierczo; mówić zbyt wiele, byle co, bez zastanowienia [szyk zmienny] (3:1)*: *OrzList* d2v; *CzechRozm* A5; A on [ksiądz Hieronim Powodowski] [...] ięzyk łwoy beśpiecznie y nieprzyłtoynie rośpuścił/ łprawę y połtępek łámego Pána Bogá łzac y háńbiąc. *NiemObr* 68; Równie łye ták dźiś ludzie ná łwiećie łprawuią/ Kiedy kogo w znácznieylżych cnotách nád łye czuią. Rośpuścą nań ięzyki/ dźiwnie go łzkáluiąc/ Cnot mu onych bez wtydu wżetecznie wymuiąc. *PudłFr* 41; [Y niezową pirwey/ piyánym tákiego/ ktory/ z winá wesoł będzie/ iedno ná ten czás dopiero/ gdy iuz ięzyk rośpułci *ErazmJęzyk* F (*Linde*); Dowie li sie wojewodzina, [...] dopieroź rośpułci gębę a paskwilus pewny za nami do Polski miasto herbow przyszyją i do mar *ListyPol* II 1548/21].

b) W antropomorfizowanym opisie gry w szachy (1) :

Zwrot: »konie rozpuścić« (1): Rycerze byłtre konie rośpuścili *KochSz* B3.

5. Rozpostrzeć, rozwinąć coś sfałdowanego, złożonego; extendere Calag [co] (11) :

rozpuścić po czym (1): Drugi [tj. marynarz] okręt po morzu po łzalonym pułcił/ Szyrokie z herby źagle po máłzciech rośpuścił. *RejWiz* 12.

Zwroty: »proporce i chorągwie rozpuścić« (1): Tám naprzod Mołkwá w Tráby/ w bębný vderzywłzy/ Proporce y Chorągwie buczno rośpuściwłzy/ Ná Litwę vderzyli *StryjKron* 742.

[»rozpuścić sieci«: rospuszczycy syeczy laxate recia *ReuchlinBartBydg* Q4.]

»rozpuścić źagiel (źagle) (a. źagielną płachtę)« [o źegludze] = *extendere velum Calag* [szyk zmienny] (6): *RejWiz* 12; Dare vela, Żagiel rołzerzić/ álbo rośpuściwłzy źagiel yechác/ źeglowác. *Mącz* 479a, 479a; *Calag* 434b; A gdy łię brácie tymi łłowy przekłniełz/ Sźkutę w boży czás od Gdańńká odepchniełz/ Rośpułciłz źagiel/ podałz go go [!] wiátrom w moc/ Rácź Boże pomoc. *KlonFlis* H4; [Dydoná do Eneaszá:] Ktory [czas dobry dla źeglugi] kiedy nádeydzie/ rośpułciłz łwe źagle/ Ale ielźcze nie pułzczay teraz łie ták nagle. *PudłDydo* B4v.

Przen (4) : Iáko moł łzátę ták łumnienie gryzie Swá wołá/ gdy iuz rośpułci łwe bryże. *RejZwierc* 223v.

W porównaniu (1): Tákże teź y do łpraw Rzeczypołpolitey łepłze łą bącznego á vważnego człowieká trzeźwego á zwyczáynego pięc łłow/ niźli owego nikczemniká á niedbálcá czo nicz áni widał/ áni łłychał/ thylko że łwe czáły iáko páięczynę po wiáttru rośpułcił/ by czáły dzień iáko kokosł ná gniaździe krokorał. *RejZwierc* 145.

Zwroty: »rozpuścić skrzydła« = *stać się większym (1)*: Roźpuściły fkrzydła/ náfze niepráwości/ Złóść brzegi wylała *GrabowSet C4*.

[»żagle rozpuścić« = *rozwinąć temat*: Naprzod wótyfzemy/ czym Pan Bog Zwierzchnóść wczcił/ czym ią nád infze ludzie ozdobił. [...] Y nie záfwdzić tu káfzczek żagle rozpuścić/ á iákoby máieftat Bogá w Niebie miefzkáiącego Zwierzchnóść ná ziemi ádumbrowála/ obaczyć. *ArtHom Cv.*]

»żagle [czego] rozpuścić« = *wykorzystać umiejętności w jakiejś dziedzinie (1)*: GDyby przyzło Kráfomowcy iákemu Pogáńfkíemu dnia dżíšieyfszego rzecz mowić do waś [!] namilfszy Krześciánie nálaźby krom wáfpienia doftatek máteriey y plácu/ gdfieby mogł żagle Rhetoryki fwoiey befpiecznie roźpuścić/ chwalać y wyławaíając tę zacną oóbę *WysKaz 40*.

6. *Poluzować coś ściśniętego, napiętego; laxare Vulg, Modrz [co] (4)* : Y gdy wyćiągnęli kotwice/ pułfczáli fie na morze/ rozpuściwłfy też fpoieniárudlow [!]/ á podniofłfy wznieśli żagle podług wiánia wiátru/ y wieźli fie ku brzegowi. *Leop Act 27/40; WujNT Act 27/40*.

Przen (2) :

Zwroty: [»rozpuścić krygi [do czego]«: Służy tedy tá náuká o Miłofierdziu Bożym káfdemu/ nie do thego áby miał rofpáczáć/ álbo roźpuścić krygi do grzełzenia/ ále wíęcey do tego/ ábyfmy byli od dopułfczonych fie iuż grzechow wyfwbodzeni *GilPos A4.*]

»rozpuścić wodze« [*w tym: czemu (1)*] = *frenos laxare Modrz [szyk zmienny] (2)*: ále przez nie [*przez wytworne szaty i złote łańcuchy*]/ iáko przez iákie naczyńie/ wchodzi on podfzczuwáć ná złóści/ á włowiwłzy człowieká temi sídłfy/ wiedzie go do tego/ áby roźpuścił wodze wielkiey chłubie/ pyłze/ y nádętości *ModrzBaz 50v; [Syn Maryi]* Po długim poście dyabłu kuścić fie dopuścił/ Zháńbił czártá/ ktory był wodze fwe roźpuścił. *LatHar 519*.

7. [*Powiększyć [co]*]:

Zwroty: »granice rozpuścić«: Gdyby doczeńny Krol ktoremu śláhcícowi dał ten Przywiley/ że ile ziemie zá ieden dzień pługiem fobie okreścić może to wózyftko iego będzie: zda mi fie żeby ten onego dnia nie záłpał/ ále wftawłzy co narániey/ [...] ftárałby fie áby co náferzey gránice fobie roźpuścił y roźprzełtrzenił. *WujPosN 1584 II 18 (Linde)*.

»co naszerzej rozpuścić«: *WujPosN 1584 II 18 (Linde)*cf »granice rozpuścić«.

Szereg: »rozpuścić i rozprzełtrzenić«: *WujPosN 1584 II 18 (Linde)* cf »granice rozpuścić«.

a. *Na długość; przen:* Rozprzełtroń mieyfce namiotow twych/ á opony przebytkow twych niech rościągna/ [...] rozpuść fznury twoie [*prolonga funiculos tuos*]/ á kołki twoie zmocni. *BudBib Is 54/2.*]

8. *Pozwolić swobodnie, luźno opadać, rozwiązać, uwolnić z zapięcia, rozpleść (o włosach) [co] (6)* :

Zwrot: »włosy rozpuścić« [*szyk zmienny*] (5): Sybillá Chimiká álbo Chimerya. [...] chodziła w bárwie niebiefskiey/ to ieft modrey/ włofy roźpuściwłzy *BielKron 133, 134*; iáko nie gániono zá ftárych/ kiedy kto chodził bez vbránia/ włofy vtráfione roźpuściwłzy *GórnDworz Iv; PudłFr 70; KołakCath A3*.

Przen (1) :

Zwrot: »warkocze rozpuścić« (1): Lecz Phoebus niech warkocze fwe piękne roźpuści/ A prómieniów wefołych fłonecznych popuści. *PudłFr 66*.

9. Wypuszczając z siebie na wszystkie strony, objąć swoim zasięgiem a. zająć sobą pewien obszar [co] (6) :

Przen (1) :

Zwrot: »źrzodła rozpuścić« [o płaczu] (1): Gdzieście łzy moje? Snaćcie w brzegi morfkie Rzekami zefłzy; á krynice gorzkie W fercu zówarte? Zrzodła żałobliwe Rołpuścić profłzę/ y głofy rzewliwe. *GrabowSet* A4.

a. O promieniach słonecznych (2) : [Cf też 8. »warkocze rozpuścić« *PudłFr* 66.]

Zwrot: »promienie rozpuścić« (1): dla czego áni łámo niebo ták nie będzie świeciło/ kiedy fwe promienie rołpuści/ iáko Miáłto Rzymfkie dwie te łámpie [tj. apostołów Piotra i Pawła] z łiebie wypufzczáiąc *ReszList* 180.

Przen (1) :

Zwrot: »rozpuścić promienie [w co]« (1): Rołpuść [Panie] łwoie promienie/ W náłze łtráfłzne cięmności *GrabowSet* M4.

b. O dźwiękach (2) : IÁkoż cię chwałęc/ Pánie/ Siędę przy lutniey łwoiey? Iák rołpułzczę łpiewanie/ Gdyż ty wymowie moiey/ Rozum/ głos dawáfłz/ z wieczney włádzey twoiey. *GrabowSet* N4v.

Zwrot: »rozpuścić głofy« (1): Vćiefłzna Lutni w ktorey łłodkie bijác łtrony/ Orpheus zmiękczył kámienne piekielne brony. Zábřzmi teras rołzkofłzniey/ rołpuść głofy łwoie/ Niechcię włłyłżá wrotá/ łłoneczne oboie. *SkorWinsz* A2. [Cf też wyżej »źrzodła rozpuścić«.]

c. Rozrosnąć się, rozpostrzeć się (o roślinach); *przen* (1) :

Zwroty: »list rozpuścić« (1): Ty ogláday tę łławná v Florijana winniczę [tj. drukarnię Floriana Unglera], Y tak piękne grona z Polfkiey macicze [tj. książki wydane w języku polskim], Liłł łwoy wielmi łzyroko włżędzie rozpułciła, Na włze łtrony gałęzi rołtoczyła *FalZiołUng* V 119v.

»szyroko rozpuścić« (1): *FalZiołUng* V 119v cf »list rozpuścić«.

»wszędzie rozpuścić« (1): *FalZiołUng* V 119v cf »list rozpuścić«.

10. Doprowadzić do demoralizacji; zepsuć kogoś zbytym dogadzaniem [[kogo], co] (1) : Począł on [Luter] dách łtárego domu łámác/ [...] kiedy porządek włżyłłtek Kołcielny popłłował/ połłufzełłłtwo zniłżczył/ Wiáre łwiątá wylżpocił/ żywot ludzki rołpułcił/ á łwey woley námmożył. *KuczłKat* a2; [Iużełłcie łwe ták bárzo Pánié [tj. żony] rołpułciłi/ Zełłcie łie im ták drogo łtroiłł dopułłciłi *ZbyłŻyw* A3].

11. Udzielić, zesłać na ludzi (o Bogu) [w tym: co (4)] (5) : Wzywác cię [Panie] chcę/ á ty miłłofłrdzie łwoie Rołpułciłłz/ ná prołbę y gorzkie łzy moje *GrabowSet* C3v; [Panie] Nie rołpułciłłz iuż dáley gniewu twego [Non immittet ultra furorem suum *Vulg Mich* 7/18]: bo łię ty w miłłofłrdzi u kocháfłł. *SkarKazSej* 707b.

rozpuścić między kogo (1): Połłmiewa łie on [Bóg] páłtrząc tu ná ty kugłárłłtwá/ Páłtrząc iáko kto piliłł łwoiego włłodárłłtwá. Ale áby miał w ręku práwie łłtany włżyłłki/ Rołpułciłł też niemáłto między wrzędniki. *RejWiz* 138v.

rozpuścić na kogo (2): *LubPs* ee5v; [Pan Bóg] Dom tyłło Abráhlámow do krwi łyná łwego náznáczył: ále pożyłłki y błłogofłłwieniłłtwo iego ná włżyłłki narody rołpułciłł. *SkarKaz* 517a.

W przeni (1) : Roźpuć [Panie] łtrzały łrogości [emitte sagittas tuas Vulg Ps 143/6] ná ty thwe gnyewniki. LubPs ee5v.

12. Zwroty o róznych znaczeniach:

»[co] bez karania rozpućić« = *nie karać (1)*: Tegoć [wszelkiego zła] nam nowa Ewángelia w krześciánłtwie náplodziła [...]. A dopieroż v nas w Polłfcze: gdy záhámowaniem gwałtownym łurysdikcyey duchowney/ ktorey to według łtárego práwá kárác należało/ wolność nowej Ewángeliey iuż tákowe ploty bez karánia roźpućićiła. *PowodPr 42.*

»rękę hojną [na co] rozpućićić« = *hojnie rozdawać (1)*: [Marta, matka męczennika] Odbieżała imion wielkich y máiętności/ [...] ręke [!] hojną ná iáłmużnę roźpućićiła *SkarŻyw 63.*

»strony rozpućićić« = *zagrać (1)*: wzgárdzoney łutnie łwey/ dobedę/ Láłkę twą łławiąc/ z spiewaki wśiędę. Z wierłzem dzięki mey/ łtrony zgodnie brzmiące/ Roźpułzczyć Boże *GrabowSet I.*

Synonimy: 2.a. rozdziałać, rozmąćić, roztworzyć; b. roztopić; c. rozmiękczyć, rozrzedzić, rozwodnić; 5. rozciągnąć, rozdziergnąć, rozłóżyć, rozpiąć, rozpostrzeć, rozstawić, rozszerzyć, roztoczyć, rozwinąć.

Formacje współrdzenne cf PUŚCIĆ.

Cf ROZPUSZCZENIE, ROZPUSZCZONY

MPi, SBu